

Lašu dzimta *Salmonidae*

Lasis

Salmo salar

līdz 34 kg

vienā reizē iznērš
5-40 tūkst. ikrus

dzīves ilgums līdz 15 gadiem

citas zivis

Latvijā var sasniegt 142 cm

Laši ir anadromas* zivis – tās dzīvo jūrā, bet nārstot dodas uz saldūdeņiem. Laši var migrēt līdz pat 3000 km tālu, pārvarot 100 km attālumu diennaktī. Laši Latvijā nārsto straujās, krāčainās upēs 15-48 dienas oktobrī-novembrī (citviet septembrī- februārī). Nārstā piedalās arī upēs nobriedušie 10-20 cm garie pundurtēviņi. Mātīte veido ligzdu, ierokot ikrus oļos.

Jūrā lasis pavadā savas dzīves visnoslēpumaināko un vismazāk izpētīto periodu (1-6 gadus), kas ilgst līdz dzimumbrieduma sasniegšanai, kad tas atgriežas upēs nārstot. Baltijas lasis var nārstot vairākas reizes, tomēr šādi laši Latvijas upēs veido nelielu daļu. Lašiem novērojama arī pavasara ienākšana upēs – Latvijā tā parasti notiek aprīlī-maijā.

Sugas izplatība pasaulē

Atlantijas lasis sastopams Atlantijas okeāna ziemeļdaļā, Eiropas un Ziemeļamerikas ūdens baseinos, kuri saistīti ar Atlantijas okeānu, kā arī upēs. Saldūdens forma, kuru sauc arī par ezera lasi, mīt Skandināvijas pussalā un Krievijas ziemeļrietumu lielo ezeru sistēmās – Lādogas, Onegas, Karēlijas un Kolas pussalas ezeros.

Suga introducēta Argentīnā, Austrālijā, Čīlē, Jaunzēlandē. Atlantijas lašu populācija, kas sastopama Baltijas jūras ūdeņos, kā arī Latvijas Baltijas jūras piekrastē un upēs, tiek saukta arī par Baltijas lasi un uzskatīta par ģeogrāfiski izolētu.

Sugas izplatība Latvijā

Latvijā saldūdeņos laši mīt straujās un krāčainās upēs, kas saistītas ar jūru, taču dabiski nārsto 10 upēs – Daugavā, Gaujā, Ventā, Salacā un šo upju pietekās, ļoti reti arī jūrā vai jūras līcī ietekošās upēs.

Šobrīd Latvijā spēcīgākā lašu populācija ir Salacā. Kādreiz Eiropas lielākā – Daugavas populācija – ir praktiski iznīcināta, uzbūvējot Rīgas HES aizsprostu.

Apdraudošie faktori un aizsardzība

- intensīva zvejniecība
- piesārņojums
- piemērotu nārsta vietu trūkums
- nebrīvē audzēto lašu izkļūšana savvaļā
- aizsprostu būve uz upēm

- Latvijā un Eiropā apdraudēta suga, Latvijā ierobežoti izmantojama īpaši aizsargājama suga.
- Padomes Direktīva 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (I un V pielikums)
- 1979.gada Bernes konvencija par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu saglabāšanu (III pielikums)
- 14.11.2000. MK noteikumi Nr.396 „Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu” (2.pielikums)

Interesanti fakti:

- Daļā Rietumeiropas valstu savvaļas lašu populācijas ir samazinājušās par 40-80% un tiek mērķīgi atjaunotas. No zivaudzētāvam savvaļā izkļušusie laši apdraud savvaļas populācijas, samazinot to ģenētisko daudzveidību.
- Lašupju skaits Eiropā ir samazinājies gandrīz 4 reizes.

- Par lašu galvenajiem orientieriem pētnieki uzskata nārsta upju, jūras strauņu un noteču plūdumu, kam piemīt savdabīga un zīmīga garša un smarža, ko uztver laša augsti attīstītie ožas orgāni.

*anadromas zivis – ceļotājzivis, kuras izplatītas jūrā un veic regulāras nārsta migrācijas uz saldūdeņiem.

Informācija izmantojot no:

- www.iccnredlist.org
- www.fishbase.us
- www.iucn.org/databases
- www.latvijasprieksa.lv
- <http://bd.eionet.europa.eu>
- Pīlāds M., Aļeksojeva E. (1998). Zivis. Latvijas daba. Rīga: Izdevniecība „Gandrs”

Darģas Seņģiņas zīmējumi.